

ONTREGELD

Charlotte Wood

Ontregeld

Vertaling Jetty Huisman

Nieuw Amsterdam *Uitgevers*

Deze uitgave is tot stand gekomen dankzij Marianne Schönbach
Literary Agency

Oorspronkelijke titel *The Natural Way of Things*.

Uitgeverij Allen & Unwin, Australië

© Charlotte Wood 2015

© Nederlandse vertaling Jetty Huisman/

Nieuw Amsterdam *Uitgevers* 2017

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp b'IJ Barbara

Foto omslag © Plainpicture/the Glint

NUR 302

ISBN 978 90 468 2199 2

www.nieuwamsterdam.nl

DEEL 1

Zomer

Er zaten hier dus kookaburra's. Dat was Yolanda's eerste gedachte op deze donkere morgen. (En: waar zijn mijn peuken?) Twee vogels die uitbarstten in een staccato, schel gekakel, de eerste vogelgeluiden voor zonsopgang, luid en krankzinnig.

Ze stapte uit bed en voelde stoffige planken onder haar voeten. Een nachthemd van ruwe, vreemde stof op haar huid. Wie had haar dat aangetrokken?

Ze liep over de droge houten planken door het vertrek en rekte zich uit om door een hoog, smal raampje te kijken. De twee straatlantaarns die ze in haar droom had gezien, bleken twee enorme sterren aan een diepblauwe hemel. De kookaburra's verbijsterden het duister met hun naargeestige geluid.

Later zouden er andere vogels komen; soms vroeg ze naar hun namen, maar vragen riepen wantrouwen op en ze kreeg geen antwoorden. Toen begon ze zelf namen voor de vogels te bedenken. Watervalvogels, met hun tuimelende roep. En piepertjes, de kleine grijze schichten. Wie had kunnen vermoeden dat er in zo'n volstrekt godvergeten gat zo veel vogels waren?

Maar dat was allemaal pas later.

Hier, op deze eerste morgen, voor alles begon, staarde ze naar de lucht terwijl de blauwe nacht oplichtte, hoorde ze de kookaburra's en dacht ze: *Ach, natuurlijk*. Ze hadden haar naar het gekkenhuis gebracht.

Ze tastte langs de muren tot ze een deur vond. Maar die had geen deurkruk. Ze haalde haar nagels langs de rand: op slot. Ze ging weer in bed liggen en trok het laken en de deken op tot aan haar kin. Misschien hadden ze gelijk. Misschien was ze gek en zou alles goed komen.

Ze wist dat ze niet gek was, maar dat dachten alle krankzinnigen.

Toen ze klein waren hadden zij en Darren eens hopen mos verzameld dat onder de waterkraan achter hun flatgebouw groeide, in het vochtige hoekje van de tuin waar het altijd koel was, zelfs op de warmste dagen. Ze hadden de klompen mos losgewrikt, de aarde zwaar in hun handen, en het was een bevredigend werkje geweest: je moest ze eerst aan een hoekje optillen, voorzichtig om de kluit niet te breken. Ze waren er steeds bedrevener in geworden de plakmaten niet te knakken en stuk te trekken. Ze deden het mos in een bekraste oranje plastic emmer en droegen die naar de berm langs de straat om het te verkopen. ‘Mos te koop!’ schreeuwden ze naar de kokendhete auto’s die voorbijreden, giechelend en gebarend en grappend, en wat beleefder: ‘Wilt u wat mos kopen?’ als er een man of vrouw langsliep. Niemand kocht mos van hen, zelfs niet toen ze het heel mooi langs de wegkant schikten, en Darren stuurde Yolanda twee keer terug om water te halen en over het mos te gieten zodat het veerkrachtig bleef aanvoelen. Toen kregen ze het te warm, en Darren liet haar in haar eentje in de berm achter om twee bekertjes water te halen, maar ze verkochten nog steeds niets. Vandaar dat ze maar naar binnen gingen om tv te kijken terwijl het mos uitdroogde, grijs en stoffig werd en doodging.

Daar deed het nachthemd haar aan denken, aan het dode mos, en ze hield van Darren, ook al wist ze dat hij haar hiernaartoe had laten brengen, waar ze ook was. Misschien had

hij haar wel in die idiote oranje emmer gestopt en haar zelf hier gebracht.

Ze snakte echt naar een sigaret.

Terwijl ze in bed lag te wachten, in het nachthemd van dood mos en in de intense stilte – de kookaburra's waren even plotseling opgehouden als ze waren begonnen – maakte ze de balans van zichzelf op.

Yolanda Kovacs, negentien jaar en acht maanden. Goed lichaam. (Ze was gewoon eerlijk, waarom zou ze opscheppen als dat haar juist in moeilijkheden had gebracht?) Ze trok het knisperende nachthemd dicht om zich heen; het kriebelde minder als het strak zat, had ze ontdekt.

Eén moeder, één broer, in leven. Eén vader, onbekend, dood of levend. Eén vriendje, Robbie, die haar niet langer geloofde (die arme Robbie: opeens een snik in haar keel. Die slikte ze weg). Eén avond, één donkere kamer, die klootzak en zijn vrienden, één vreselijke fout. En daarna één kolosale, gruwelijke klerezooi.

Yolanda Kovacs, krankzinnige. Dat woord joeg haar angst aan, en ze duwde haar gezicht in het harde kussen en hilde.

Ze hield op met huilen en ging verder met haar balans. Wat ontbrak: tas natuurlijk. Sigaretten (bijna een vol pakje), paarse aansteker, mobieltje, make-up, blauw hemdje, bh, slipje, skinny jeans. Schoenen. Drie zilveren ringen uit Bali, de ketting met het rendierhangertje van Darren (ze voelde nogmaals aan haar hals, nog steeds weg).

Yolanda keek op naar het donkere raampje. *O, sterren, blijf bij me.* Maar al snel werd het licht en waren de twee sterren volledig verdwenen.

Ze ademde in en uit, snakkend naar nicotine, opgekruld in bed, en hield de deur in de gaten.

In een baan zonlicht zit Verla op een houten klapstoel en wacht. Als de deur opengaat houdt ze haar adem in. Een ander meisje komt de kamer binnen. Hun ogen vinden elkaar even, daarna kijken ze weg, naar de grond, de muren.

Het meisje beweegt zich stijfjes in haar vreemde kostuum en komt maar een paar passen de kamer in. De deur is achter haar dichtgevallen. De enige lege stoel is naast die van Verla, dus Verla staat op en loopt naar het raam. Het is te veel, om zo dicht bij een vreemde te worden neergezet. Ze blijft bij het raam staan, kijkt door de ruit vol dode vliegjes naar niets. Er valt fel zonlicht de kamer in, maar alleen weerkaatst door de witte buitenmuur van een ander gebouw een paar meter verderop. Ze drukt haar neus tegen het glas maar ziet in dat hele gebouw geen enkel raam.

Ze voelt dat het andere meisje achter haar in de kamer naar haar vreemde kleren kijkt. De lange groene canvas jurk, daaronder de bloes van ruwe katoen, de bruine laarzen van stug leer en de wollen kniekousen. Het antieke ondergoed. Het is zomer. Verla zweet in haar kleren. Ze voelt dat het tot het andere meisje doordringt dat zij haar spiegelbeeld is: dat ze zelf ook zo'n absurd kostuum draagt, er net zo vreemd uitziet als Verla.

Verla probeert erachter te komen wat ze haar hebben gegeven, en gaat haar vaders lijst met kalmeringsmiddelen langs. Midazolam, largactil? Ze wil leven. Ze ploetert door

haar geheugen, haar logica, maar alles ontglipt haar, ze weet alleen dat haar eigen kleren – en vermoedelijk ook die van het andere meisje – weg zijn. Haar blik glijdt even naar het meisje. Grote, diepliggende ogen, volle wenkbrauwen en haar tot op haar middel is alles wat Verla ziet voor ze weer wegstijgt. Maar ze weet dat het meisje daar zwijgend naar de houten vloer staat te staren, met haar armen langs haar zij. Ook gedrogeerd, maakt Verla op uit het trage, het wezenloze van het meisje: zwerfster, scholiere, drugsverslaafde? Misschien wel een non, weet zij veel. Maar iets aan haar, zelfs na zo'n vluchtige blik, komt Verla bekend voor.

Eigenlijk zou de angst nu door haar heen moeten dreunen. Maar logica is onmogelijk, al haar denken is omfloerst door wat ze haar ook hebben gegeven. Als bij een doorgedraaide schroefkop vinden haar gedachten nergens grip.

Verla volgt de blik van het meisje. De vloerplanken glanzen als honing in de zon. Ze heeft de neiging ze te likken. Ze begrijpt dat nu alleen angst haar mogelijk kan behoeden voor wat haar te wachten staat. Maar daarvoor is ze te suf, te traag. Het middel heeft alle adrenaline totaal opgelost, zodat het haar amper verbaast hier te zijn, met een vreemde, in een vreemde kamer, met deze bizarre ouderwetse kleren aan. Ze is niet in staat tot verzet, tot begrip, kan zelfs geen vragen stellen. Als in een sprakeloze opluchting.

Maar ze kan wel luisteren. Ondanks haar verdoving spitst Verla haar oren. Ergens achter de deur trilt een huishoudelijk apparaat, een koelkast misschien, of een airco. Maar het is hier bloedheet, primitief. Ze heeft geen idee waar ze zijn.

De kamer is groot en licht. Er staan twee houten klapstoelen – leeg, het andere meisje is niet gaan zitten – langs een lichtgroen geverfde muur, en daartegenover een schoolbord waarboven een vinyl rolgordijn hangt. Verla weet intuïtief dat

ze, als ze aan de ring trekt die aan het midden hangt, een wandkaart van Australië uitrolt, geel en oranje met blauw water eromheen. De kaart is vast een beetje vetzig en een beetje gekreukt van het vele oprollen en neerlaten, en de route van haar urenlange tocht is erop te vinden. Als haar hoofd straks weer helder is kan ze weer nadenken. Dan zoekt ze alles uit, neemt de touwtjes in handen, eist uitleg en gaat naar de hoogste instantie, ze zal niet rusten tot ze de onderste steen boven heeft gekregen en ze haar vertellen waarom ze blijkbaar is ontvoerd en in de klotejarenvijftig is terechtgekomen.

Buiten krijgt een enkele witte kaketoer, steeds dichterbij en harder tot het geluid de kamer vult met doodsklanken. Zij en het meisje kijken elkaar opnieuw aan, daarna tuurt Verla weer uit het hoge raampje naar buiten. De vogel klapwiekt tussen de gebouwen door en is weg.

Ze doet nogmaals haar uiterste best en nu lukt het Verla om vanuit haar taaie, stroperige geheugen een voertuig te laten opdoemen in de nacht. Is dit een herinnering of een droom? Een bus. Glanzend geel in de schemering. Vastberaden, ferme handen die haar optillen en voortduwen. Ergens in het donker wakker worden, haar wang tegen onbekende velours bekleding. Koplampen die een lange, rechte, lege weg beschijnen. Is ze gaan staan, slingerend? Heeft ze geschreeuwd, werd ze naar beneden geduwd? Ze masseert haar pols bij de droomherinnering aan handboei en stang.

Onmogelijk.

Nog een droomgevoel: uit de bus worden gesleurd, over-eind gehouden, proberen iets te zeggen, ruwe grijphanden, de smaak van stof in de droge, geladen nacht. Ze was ver van huis.

Nu is ze hier, in deze kamer.

Verla luistert weer zo goed mogelijk. Het lijkt nu alsof luisteren haar enige hoop is. Ze hoort ergens een deur kraken, een vogel tjilpen. Er moeten vast geluiden te horen zijn van een auto, een vliegtuig, een trein, wat dan ook, die hun locatie verraden. Er moeten vast ergens voetstappen klinken, stemmen, gestommel van mensen in andere kamers. Ze staart uit het raam naar de witte buitenmuur. Niets. De motor siddert – het is een koelkast – en slaat af.

Nu is er niets meer te horen, op de trage, regelmatige ademhaling van het andere meisje na. Ze is op een van de stoelen gaan zitten. Ze zit wijdbeens, haar voorhoofd in haar handen, ellebogen op de knieën. Haar zwarte haar een gordijn dat bijna de grond raakt.

Verla wil op de vloer gaan liggen en slapen. Maar een oerinstinct klauwt zich een weg naar het oppervlak van haar bewustzijn, en ze dwingt zich rechtop te blijven. Er verstrijken minuten, of uren.

Eindelijk zegt het andere meisje iets, met een dikke, schorre stem. ‘Heb jij een sigaret?’

Als Verla zich naar haar omdraait ziet ze hoe fris het meisje is, hoe jong. Opnieuw komt ze haar bekend voor. Verla meent haar te hebben gekend, eens, lang geleden. Alsof Verla haar een poosje in bezit heeft gehad en toen in de steek heeft gelaten, als een pop of een hond. En nu is ze teruggekeerd, een acteur op het toneel, en Verla zelf ook, allebei in die rare prairiepoppenkieren. Een hallucinatie? Maar Verla weet dat het niet zo is. De pop doet haar mond open om weer iets te zeggen, en Verla antwoordt: ‘Nee,’ op hetzelfde moment dat het pop-of-hondmeisje vraagt: ‘Weet jij waar we zijn?’

Er klinken stemmen in de gang achter de deur en opeens heeft Verla een helder moment: ze had moeten vragen waar die ander zojuist vandaan is gekomen, wat er achter die deur

is, en ze snapt dat ze haar laatste kans heeft verspeeld erachter te komen wat er gaat gebeuren. Te laat. Het zijn mannenstemmen, hard, opgewekt, ruw. Vlak voordat de deur opengaat schiet het meisje door de kamer en gaat naast Verla staan, zodat ze met z'n tweeën naar de deur kijken, met hun rug naar het raam. Als de deur openzwaait zoeken ze elkaars handen en grijpen die vast.

Een man kloost de kamer binnen. Achter hem in de gang doemen geluiden op van drukte en bezigheden: nog een mannenstem, gekletter van bestek, of van messen. Getinkel van metaal, instrumenten die in een gootsteen of kom worden gelegd.

Verla's knieën knikken; straks valt ze nog. De ander verstevigt haar greep en Verla beseft verrast: *Ze is sterker dan ik.*

'Hai,' roept de man vriendelijk, alsof hij zich geneert hen hier aan te treffen. Hij heeft dikke bruine dreadlocks tot op zijn schouders, die zijn lege, jonge, mooie hippiegezicht omkransen. Hij draagt een blauwe overall en grote, zwarte laarzen, schuifelt wat heen en weer. De overall en laarzen zien er nieuw uit. Hij voelt zich er duidelijk ongemakkelijk in. Hij kruist zijn armen en leunt af en toe naar achteren om de gang in te kijken, hij wacht op iemand.

Hij kijkt weer naar hen, taxeert hen in hun stijve, rare kleren. Vreemde wezens. 'Jullie zullen je wel rot voelen, zeker.' Een hese, slome hasjstem. Hij rekt zich uit, strekt zijn armen hoog boven zich met de palmen tegen elkaar en laat zich dan vanuit zijn middel voorovervallen, hoofd tegen zijn knieën en handen op de grond, hij ademt lang en soepel. De zonnegroet, denkt Verla. Dan komt de man weer overeind en zucht, verveeld.

'Het went snel, hoor,' mompelt hij alsof hij het tegen zichzelf heeft, en hij kijkt weer de gang in.

De meisjes blijven op hun plaats, de handen ineengeslagen.
Nu beent een andere overall de kamer binnen. Energiek,
vastberaden.

‘Zo,’ zegt hij. ‘Wie wil er eerst?’

Toen ze leunend tegen de vensterbank de hand van het andere meisje vasthield, om te voorkomen dat ze in elkaar zakte, voelde Yolanda dat haar keel rauw en dik was, alsof er iets door haar strot was geduwd toen ze sliep. Spreken deed een beetje pijn, maar ze hoorde zichzelf zeggen: 'Ik ga eerst.'

Waarheen, dat wist ze niet. Ze bad alleen dat ze haar meer van deze shit zouden geven, zo niet, dan zou ze spugen en krabben tot ze het wel kreeg. De man kwam naar haar toe en klikte een riempje aan een metalen ring in de taille van haar tuniek (die was haar nog niet opgevallen), zodat ze de hand van het meisje moest loslaten. Voor het eerst keek ze eens goed naar haar, zoals ze voor het raam stond en het licht haar zachte roodbruine krullen omkranste. Haar blauwe ogen opengesperd van angst, haar sproetwangen nog bleker dan het licht buiten. *Ze nemen mij mee, stomme trut, dit overkomt jou niet*, wilde Yolanda zeggen.

Maar ze besepte dat zij de makkelijkste weg koos: zij zou nu te weten komen wat er ging gebeuren, en dat meisje moest nog minuten of uren of jaren in deze kamer blijven wachten.

Toen de man haar in het andere vertrek neerzette en het uiteinde van haar riem aan de zware behandelstoel vastklikte en vervolgens vertrok, speurde ze om zich heen naar snoeren of stekkers, naar wat dan ook. Ze ging verdomme dood, werd misschien wel eerst gemarteld. Ze begon te schreeuwen om drugs.

Toen ze weer bijkwam – ze begon te wennen aan het wegzakken, weer bovenkomen – werd ze zich een aantal dingen bewust. Dat de blower met de dreads eerst voor, daarna achter haar stond, met iets van metaal dat blikkerde in zijn hand. Ze sloot haar ogen voor de golf van misselijkheid die haar overspoelde. Daarna veranderde een adrenalinekick van opluchting haar ingewanden in water, toen tot haar doordrong dat haar keel niet afgesneden werd.

Haar haar werd geknipt.

Door de opluchting verslaptte ze en ja, ze scheet bijna in haar broek maar deed het niet, liet het gebeuren tot het klaar was. Een tijdje voelde ze alleen de vettige, fluwelen punten van de dreadlocks langs haar hals en schouders strijken terwijl de man zijn werk deed. Voelde aan haar hoofd trekken en loslaten, trekken en loslaten, gaf zich over aan zijn aanraking terwijl de schaar in haar haar hakte, en voelde de koele lucht strijken langs elk stukje huid waar eerst haar had gezeten.

In de golf van opluchting – als een vloeistof, zwaar en koel en zilver als lood, alsof het ook een soort verdoving was – dacht ze: *dat arme kind* daar in die kamer. Tegelijkertijd verwachtte ze haar om de manier waarop haar angst was binnengesijpeld en zich had verspreid. *Zoek godsamme iemand anders om je handje vast te houden*, dacht Yolanda toen, daar in die stoel, en sloot haar ogen weer.

Ze hoorde de blower mompelen: ‘Die kloteschaar is bot.’ En Yolanda kon zweren dat ze voetstappen hoorde, trippelende vrouwenpasjes op het zeil achter zich. Ze rook een vrouw, een vrouwelijk cosmeticageurtje, en ze hoorde zachtjes giechelen, maar toen zakte alles weer weg en Yolanda ook, tot er een elektrisch scheerapparaat kil begon te brommen in haar nek, en ze opnieuw wakker schrok.

Als er al een vrouw was geweest, was ze nu weg. Daar was de blower weer, die zwaar ademend aan het werk ging, nu haar hoofd schóór, de vorm van haar schedel volgde, en brede banen trok met het scheerapparaat over haar o zo tere huid. Yolanda kreunde bij het gevoel, haar eigen hoofd al half kaalgeschoren. Het scheerapparaat hield even stil, midden in een beweging. De man keek haar aan, geërgerd. Hij fronste zijn wenkbrauwen en zei: 'Kop dicht.' En toen voegde hij eraan toe, bij wijze van experiment, alsof hij het woord uitprobeerde, alsof hij het nooit eerder had gezegd, het pas had geleerd: 'Slet.'

Ze keek naar de vloer. Haar was maar haar, terwijl het viel. Maar er was zo veel, eerst lange, glanzende strengen, daarna glimmende, zwarte plukken zodat de vloer was bedekt met kleine donkere wezens, die wachtten tot ze daar op de grond tot leven werden gewekt.

Toen het gedaan was deed de man een stap achteruit, rolde zijn schouders los en strekte zijn armen weer hoog boven zich uit, zoals hij had gedaan in de andere kamer. Het scheerapparaat glinsterde in zijn hand, hij verveelde zich weer, werd moe. Hij klikte de riem los en gaf een zet tegen de stoel zodat die voorover schoot en haar eruit kantelde. Ze viel, maar herstelde zich en krabbelde overeind. De blower was opeens al zijn kalmte kwijt; hij duwde haar, zijn sterke handen in haar rug, schreeuwend: 'Volgende,' terwijl hij haar een andere deur uit duwde en Yolanda, wankelend als een schaap dat opeens vanuit de scheerstraat in het felle licht en de stront en de paniek van de schapenwei terechtkomt, zich in weer een volgend vertrek bevond. Vol kale en doodsbange meisjes.

De andere man, bleek en pokdalig, is weer in de kamer bij Verla. Hij keert zich naar de deur. Met zijn hand aan de deurkruk kijkt hij over zijn schouder en zegt: 'Kom je nog?'

Haar mond is droog, ze begrijpt niets. Zelfs het meisje dat weggebracht werd leek het te begrijpen, waarom zou ze anders op die vlakke, korzelige toon hebben gezegd dat ze wel eerst ging? Wat wist zij? Toen ze haar hand losliet, had Verla meteen de vensterbank vastgepakt; ze moest nu moeite doen om haar greep te laten verslappen.

Eindelijk komt er wat besef terug. Ze strijkt met haar tong langs haar tanden, die even stroef zijn als haar geest. Ze hoort haar eigen dikke stem diep in haar hoofd klinken als ze zegt: 'Ik moet weten waar ik ben.'

De man, lang en dun, blijft staan met de hand aan de deurknop, verrast. Hij zegt, bijna meelevend: 'O, liefje. Je moet weten wát je bent.'

Hij haalt een smal riempje uit zijn zak, net als dat waar hij het andere meisje mee heeft aangelijnd. Hij loopt de kamer weer in, naar Verla toe, en klikt de riem vast aan het metalen ringetje in haar taille. Ze ruikt hem: zuur, als bedorven melk.

'Kom dan,' fleemt hij, alsof ze een hondje is, en geeft een rukje aan de lijn. Ze schiet vooruit, volgt hem naar buiten.

In een waas achter de man aan wankelend probeert ze haar omgeving in zich op te nemen. *Outback* is het eerste wat haar te binnen schiet. Daarna: vuilnisbelt. Er staan wat ingezakte,

kleurloze gebouwtjes van cementplaten, waar hier en daar grillige zwarte gaten in gemaakt zijn. Daken van gevlekt, grijs blik; scheve, verzakte goten. Smalle, zwarte openingen bij wijze van ramen en afbladderende kozijnen. Er liggen stapels golfplaten, verrotte planken en oude omgevallen olievaten. Kluwens draad. Verder een roestende trekker, een wirwar aan metalen pijpen en rieken waarin nog verdord, wit gras door de tanden steekt. Geen bomen. En – ze kijkt om zich heen, snel – behalve de verroeste, bewegingloze trekker geen auto's. Geen gele bus.

Ze lopen steeds verder, de enorme laarzen van stug leer – te groot ook – schuren haar enkels.

'Opschieten,' zegt hij, rukt weer aan de riem. Ze komen langs een watertank op stenen klossen, het ronde deksel staat ertegen. Roestvlekken sijpelen uit de onregelmatige groeven aan de zijkant van de tank. De man trekt haar mee. 'Tjezus, schiet nou op,' mompelt hij alsof hij een oud dier meetrekt. Ze heeft dorst. In dit ongenadige zonlicht, met nergens een boom, bieden de lage gebouwtjes – ze ziet er één, twee, drie, plus dat waar ze vandaan komen – geen schaduw. Er is een met gras begroeid pad, dat in de zinderende waas achter de gebouwen verdwijnt. Verder alleen de uitgestrekte witte hemel en de stoffige aarde.

Dit kan de outback niet zijn. Verla is er nooit geweest. Wie wel? In de outback hoort de grond rood te zijn. Deze aarde onder haar laarzen is niet rood. Je kunt het niet eens aarde noemen, eerder uitgemergelde grond, grijs gruis, stof.

Ze stikt in deze stomme amish-outfit. 'Dorst,' zegt ze.

'Kop dicht,' zegt de man. Hij is het beu haar als een ezel rond te leiden. Je kunt een knol wel naar water brengen, maar niet dwingen te drinken. *Je kunt een snol wel beschaving bijbrengen* was een van de dingen die ze over haar hadden ge-